

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo Dolorum B. V. M. Ostenditur quanti fuerint dolores quos
beatissima virgo tempore passionis D. N. Iesv Christi sensit, & quanta
fuerit ejus in illis perferendis constantia.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

in quibus invenitur. Unde experimur quod tempore ardentis caniculæ, seu in diebus canicularibus, quando Sol in domo Leonis substat, Sol ferrox fit & terribilis, ardet, comburitur. Postea vero immediate ad virginis signum transiens, deposita ferocitate sua mitis evadit. Deus noster Sol quidam est: *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitia.* Ideo ante locutionem ferrox erat, & terribilis; *Deus exercituum, Deus ultionum.* Postea vero per unionem hypostaticam in virginis signum, id est, in Mariæ Virginis uterum transiens, relicta terribilitate sua placidus factus est, atque mansuetus. Id quod S. An-

Mal. 4.

D. Ant.
in Ps. 4.

tonius Archi-episcopus Florentinus optimè notavit, dicens: *Sol per Zodiacum discurrans in signo Leonis est ardentissimus. Et animalium corpora in equo mio calore languida reddi; sed ingrediens signum viri inus mitigatur.* Quod autem hi eventus in Deo quoque reperiantur, idemmet Archiepiscopus sequentibus verbis affirmat: *Ita Sol iustitia Deus noster, in veteri Testamento erat in Iudæa, Deus ultionum, peccatores terribiter puniens, sed ferventissimo amoris calore in sinu virginis intrans, factus est totus benignus, iustus, & humanus.* Pro tanto favore debitas Beatæ Mariæ Virgini reddamus gratias.

S E R M O N O N U S.

I N F E S T O

COMPASSIONIS SIVE DOLORVM

B. MARIÆ VIRGINIS.

QUOS HABUIT TEMPORE PASSIONIS

D. N. JESU CHRISTI.

Ne vocetis me Noemi, id est, pulchram, sed vocate me Mara, id est, amaram, quia amaritudine valde replevit me omnipotens.

Ruth. cap. 1.

Marous.
Tullius.

Isid. l. 3.
c. 4.

Amor Ga.

Quod magnæ Dei Matri beatissimæ Virgini nomen Mariæ impositum, non sine mysterio id factum est, nam ut famosus ille Romanorum Orator ait: *Nomina sunt tanquam rerum nota.* Et ut Philosophorum maximus Aristoteles scribit: *Nomen dicitur à notificando.* Sic vult illa sphaerarum caelestium machina (ut exempli rem comprobemus) juxta Ethymologiam Isidori Episcopi Hispalensis: *Calum vocatur, id quod tanquam calatum vas impressa lumina habeat stellarum.* Planetarum omnium luminosissimus, Sol dicitur, *quasi solus,* cum sit unicum astrum, quod diurno tempore splendet: aut vero Sol dicitur, quia à tribus quibus nomen suum constat literis facile conjicitur, quod *super omnia lucent.* Alterum cali lumen, quod a Moysæ cap-

pellatur luminare minus, quodque inter nocturnas tenebras sereno vultu suo caelum adornat, Luna dicitur; *Quia noctu lucent una.* Mare hoc nomine exprimitur, quia aquæ, quas in suo fluctuantes conservat, amara sunt: *Distinctum ab amaritudine Aquarum.* Rami sui, qui velut venæ per terræ viscera serpunt, Flumina dicuntur, *quia fluunt.* Urbs septicolis, quæ caput est mundi, hoc nomen Roma sortita est à Romulo & Remo, qui eam edificarunt. Sic quoque urbem illam, quæ ex Italiæ portis una est, Genavam appellamus, *id est, Ianuam,* Bononia quasi *Bona omnia,* Ferrariam, quasi *Ferre aeream,* Florentiam quasi *Florum hortum;* Neapolis quoque quæ delictiarum est metropolis, Parthenope olim vocata fuit à nomine *Syrenis ibi sepulta.* Urbs illa, quæ verum est mundi miraculum,

in mari Adriatico sicut edificata, Venetia nuncupata fuit, eo quod situs pulchritudine, augusta Republicæ Majestate, divitiarum, deliciarumque affluentia, nationum ibi concurrentium varietate, mercatorum, merciumque adveſtarum hominem ita capiat, ut qui illam semel viderit, iterum iterumque illam videre desideret, unde Venetia, quasi *veni etiam*, scilicet, altera vice. Nuncquid etiam videmus, Auditores, quod libris è typo prodeuntibus in frontispicio Titulus adſcribitur, in quobreviter argumentum rei concentat iſtaſatur, quique proinde ſimilis est materiæ contentæ, quod in exemplo variorum librorum factum videtur. Omnia à Moſe conſcripta opera *Pentateuchum* vocatur, quod idem est, quod volumen quinque librorum, à *Pente*, quod est quinque, & *Tencheon*, quod volumen ſignificat, quia ſi quintuplex volumen, ſeu liber primus liber Genetiſ inſtituitur: eo quod eorundem mundi, & generatiſ ſaculi in eo continentur. Secundus inſcribitur: *Exodus* quia exitum ab *Egypto* dirigit, & ex ea cauſa nomen accepit. Tertius *Leviticus* de nominatur eo quod *Levitarum* miniſteria exequitur, totuſque in eo ordo *Leviticus* adnoſantur. Quarto Numerorum nomen inſidit, eo quod in eogreſſu de *Egypto* tribus diſnumerantur. Quintus dicitur *Deutero* nomen, quæ vox à Græca elocutione extracta fuiſſe videtur, valetque apud Latinos pro eodem ac ſi diceretur *ſecunda Lex* id est, repetitiſ legis, & Evangelicæ legi præfiguratio. Quod ſi ad Creaturas corporeas, & ſenſibiles tranſire velimus, eandem in omnibus methodum inveniemus. Unica avis, quæ, ut cum Magno Nazianzeno plures alii, ſcribunt, in flammis ſe comburens renovatur, Phœnicis nomen accepit, à Phœnicis *pe ninarum colore*. Apis mellis ingeſioſa formatrix hoc nomine dicitur, quia ſine pedibus naſcitur, ac à quo est *ſine*, & pis qualiſ pes. Unde Apis idem est, quod *animal ſine pedibus*. Aliud animalculum, non minus prudens, quam miſautum, formicæ nomen habet, ab eo quia *fert micæ*. Quid plura? In ipſomet etiam homine veritas illa ratiſicata fuiſſe reperitur, qui ideo dicitur *homo*, quia ex *humo* formatus eſt. Et, qui virtutibus optime imbutus eſſe noſcitur, à *virtute* dicitur *vir*. Protoparens noſter, ex eo, quod non de vulgari, ſed ex tæbe terra formatus, & compoſitus fuerit, *Adami* nomen accepit, quod interpretatur *Riſus*. Abra, cujus ſtirps ex proſopaleti ſanctorale.

miſſione Dei ſicut ſtella cæli, & arena quæ eſt in ſitore maris, multiplicanda erat, nomen ſuum Abram in Abraham tranſmutatum fuit, quod *Pater multitudinis*, vel *multarum gentium* ſignificat. Chriſti diſcipuli eximio *Apoſt. 19. v. 16.* poſtolorum nomine honorati fuerunt, quod *Numerus* ſignificat, quia Evangelium annuntiatum erant univerſo mundo. Pari quoque ratione, ut tandem ad propoſitum veniamus, Mariæ nomine multa ſignificata, omnia tamen myſtica continentur. Maria enim ſecundum opinionem ſancti Ambroſii, idem ſignificat, quod *Deus ex genere meo*. In lectione Syriaca *maria*, idem eſt. *Ant. H. r. de Nom. Hebr.* Aii interpretantur. *Stella maris*. *Illustrata illuminata, illuminatrix Exaltata*. Sanctus Hieronymus autem ly *Maria*, tale nomen eſſe affirmat, quod ſitam ſonitum à mari derivationem, propter aquarum amaritudinem *Maria amarum mare*: vel cum aliis: *Maria totius aſperitatis, & amaritudinis epilogatio eſt. & nomen illud appoſitum omnia ſigna amara*. Et quidem tempore Paſſionis unigeniti Filii ſui, verum quoddam ſuit amaritudinis, iſt eſt, ærumnarum, tormentorum, in *Exod. 14. v. 1.* *Quia ex filii compaſſione repleta ſuit*. Unde longe majori ratione, quam Ruth dicere potuit: *Ne vocatis me Noem, id eſt pulchram, ſed vocate me Mara id eſt, amarum, quia amaritudine valde replevit me*. Omnipotens. Quales autem, & quam ingentes fuerint Mariæ amaritudines in præſenti diſcurſu videbimus. Erigitur materia huius diſcurſus ſubjecta plus lachrymantibus oculis, quam eloquentiâ & ſacunda lingua exprimentur. Unde ne ob ſermonis mei inelegantiæ, & ſtyli ruditatem, diſcurſus hic præſens totaliter deſiciat, atque diſpiceat, veſtrum erit ut eandem attentionis veſtræ benignitate ſuavem, & acceptum reddere ſatagatis. Ego interea progredior.

Vocate me Mara id eſt, amarum, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens

2. Inter multos ſectarios & Novatores procul omni dubio ſomniarunt, qui virginem tempore patientis Salvatoris noſtri minime doctiſſe, ſed alacrem potius, ac letam excitiſſe crediderunt, & veluti rem indubitam ſcriptis tradiderunt, idque ob duas præcipue rationes. Prima eſt, quia cum voluntate Patris æterni perfectiſſimè concordabat, gaudebatque videndo eam

eam adimpleri. Secunda est, quia ex doloribus & morte Filii totius mundi redemptionem ab universo mundo ardentissime desideratam subsequi videbat. Nunquid mulier illa, quae septem fratrum Machabæorum mater erat, masculo pectore, & corde proflus adeo filiorum suorum martyrium jubilans spectabat, & sufferebat, imo nunquid ad sustinenda n læto vultu carnificum crudelitatem eos exhortabatur. *Bono animo ferebat, & singulos eorum hortabatur.* Melania quoque Marcelli consulis filia ex morte mariti sui, quem sicut animam suam diligebat, nequicquam pettibata fuit, ita itidem Hassiæ Landegravia propter mariti sui, quem velut pupillam oculorum suorum observabat, inexpectatam mortem ne vel unicum edidit suspitium, vel minimum doloris signum ostendit, imo, ut se divinæ voluntati ita de marito suo disponenti per omnia conformaret, impetubato vultu, & animo mariti sui dilectissimi mortem accepit. Cum igitur MARIA animâ incomparabiliter generosiori præ cunctis hisce mulieribus prædita fuerit, suamque voluntatem cum Divinæ dispositionis arbitrio perfectius semper conformaverit, dicunt præfati Novatores Hæretici (etsi stulto) & speciatim Bullingerus, dolores, & passionem Christi MARIAE potius motivum attulisse ingentis lætitiæ, & gaudii, quam tristitiæ, & mœroris. Verum procul, procul absit à mente cujuslibet orthodoxi hæretica ista opinio. Quod si enim Creaturæ insensibiles se in doloribus & morte CHRISTI participare testatæ sunt, nam velum templi scissum est, petrae in multas partes divisa, & ruptæ fuerunt, monumenta aperta sunt, obrebratus est Sol, totus quoque aer caligine quasi nocturna obductus fuit, quis credat cor MARIAE adeo tenerum, delicatum, & filii sui amantissimum, ipsismet petris durius, aut insensibilius fuisse Creaturis omnis sensus experibus? Verum quidem est quod MARIA Virgo quoad portionem animæ superiorem Divinæ fuerit voluntati perfectè consentiens, nec minus de mundi redemptione gavisa, non tamen inde sequitur ipsam non sensitse dolores gravissimos in portione inferiori. Sic enim & ego necessitate suadente luhens, & libens accipio Medicinam quantumvis lætidiosam, & molestam, si forteque propria

venam mihi aperiri permitto, & tunc hæc non obstant & medicinæ amaritudinem, & semper incidentis puncturam cum vivacissimo doloris sensu perferisco. Ad hæc, quandam oblecto, illa Simeonis prophætia adimplebitur, quæ dixit: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius, si in tempore passionis Filii sui non adimpleatur.* Unde S. Ephrem afflictâ virginem hisce lamentabilibus verbis loquentem introducit: *O Simeon a mirando, en nunc gladius, qui mihi D. h. prædixisti cor meum trajiciendum, ecce gladius, de lance, ecce vulnus filii. Tua mors (Fili) meo meo cor subit, viscera mea sunt disrumpita, manus vis pertransivit gladius. Et postea magister Augustinus dicit: *Credibile est quod mater a tantissima vulnerata fuit doloris affectu. Quod si in super tertium telum desideratis, en vobis portatur Hieronymum qui ait: Tuam ipsius animam pertransibit gladius, quia spiritualiter caro eius passus est gladio Passionis Christi, plusquam martyr fuit.**

3. Veruntamen satis erit si rationibus contra fidei hostes dimicemus. Cettum est igitur amorem doloris non solum causam, sed & ejusdem esse mensuram: Nunquam enim is aliqua amissa dolorem; aut tormentum aliquod esset allatura, nisi eadem verè fuisset amata; id enim quod amatur, cum gaudio possidetur, & quanto plus amatur, tanto majorem secum dolorem affert, dum amittitur; verificatur enim tunc illud Philosophi axiomata: *Sicut se habet propositum in proposito, ita oppositum in opposito.* Quod si possidere bonum aliquod amarum delitit subinfert & gaudium, hinc nequit quin illius amissio majorem sit illatura dolorem. Unde sanctus Pater Augustinus optimè dicit amorem, & dolorem cordis humani æqualiter possidere dominum: *Dolor est sicut amor.* Et Albertus Magnus inquit, *Omnia dolor ex amore provenit, & ideo nisi summus & improporcionabilis amor, non sumus & improporcionabilis dolor.* Unde sic arguo: Quanto major est lætitiæ & gaudium, quod ex objecto amato, & possessio resultat, tanto major est afflictio si eodem objectum adimatur, aut amittatur: sed amor MARIAE erga suum dilectum filium maximum amor fuit, quem imaginari nobis possimus, id est, terminos nescit, & quasi infinitus. Facilis igitur nunc est conclusio, si a proportionem argumentati velimus: *Proporcionem*

sum **MARIE** Virginis erat amare Filium maximo amore, qui in pura creatura debilis est, aut iuvenibilis. Si igitur verum est quod ita se habet oppositum in opposito. Quantum igitur, & quam excessivus **MARIE** dolor esse debuit, quando charissimum, & dulcissimi: um Filium suum, qui unica ipsius vita erat, tormentis transfixum, & vulnerebus tam dirum in modum sauciaturum conspexit? Dicit id, qui novit, ego enim dolorem illum pro dignitate, & meritis suis exprimere non possum. Hoc solum dicam, quod sanctus Augustinus dicebat: *Dolor est scuti amor.* Ad idem quoque propositum Pelbartum locutum fuisse credo, quando ait: *Alia matres sicut parvales germanitatis dilectione diligunt natos, ita unico tantum & partiali dolore dolent de eorum amissione.* Unde ipsa Virgo sanctissima **MARIA** totam dilectione filium suum dilexit, & per consequens totam dolere tenebatur, cum filium precipue amisit in Passione.

4. Quotidiana non docet experientia, & Attiloteles idipsum confirmat, Matres filios suos tenerius, & delicatius amare, quam patres; unde sequitur, quod hi ob filiorum suorum felicitatem pre matribus magis lætentur: Cum tamen econtrario hæc propter partuum suorum miseras, & ærumnas ordinariè magis affligantur quam patres, id quod teste Aristotele (lib. 8. de Anim.) vel inde nascitur: *Quia cor virile est expansum magis, muliebri vero magis compressum;* ac proinde cor virile utpote magis dilatatum, & amplius, ad recipiendum lætitiã aptius est, cum hæc in dilatatione cordis consistat. *Lætitia est dilatatio affectus,* juxta doctrinam sancti Thomæ in 4. sent. dist. 49. quæst. 1. artic. 1. Et contra verò cor femininum, tanquam magis compressum, & relictum, magis quoque ad recipiendã tristitiã, & dolorem est proportionatum: *Ad tristitiã, que illud stringit, aptius est.* Hujus autem doctrinæ veritatem comprobati videmus in ipsis quoque **CHRISTI** progenitoribus, id est in Patre æterno, & in **MARIA** Virgine Matre; Nam ex factis hactenus contestatim habemus, quod Pater æternus in prosperitatibus Filii sui semper præsens fuerit, inque peculiaritã jubili signa edendo applaudent, ut factum est in monte Thabor, quando **CHRISTUS** Filius ejus in gloria majestatis apparuit: *Pater nã vox audita est: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* *Matth. 17.* Hæc autem circa Filium

concepta complacitiã nihil est aliud, quam quædam de Filio concepta delectatio, & gaudium: at verò in tempore amarissimæ suæ Passionis, quando in Cruce transfixus, inter tormentata, copioso sanguinis sui mari immerfus jam jam expiraturus, & moribundus, languebat, æternus Pater nequaquam apparuit, nec ullum inde videbatur accepisse fastidium; imo verò haud secus ac si illum verè reliquisset, Filium suum de se hæc verbis lamentari permisit: *Deus, Deus meus, ne quid dore liquisti me?* Pater igitur consolationibus filii adhaerit quidem, in ærumnis autem, & adversitatibus ejus non comparat, sed se subducit: Nec mirum, quia hæc solam matrem manebant. Dolores non dividuntur ex medietate, sed totaliter soli **MARIE** reservantur. Ipsa enim & eos dolores passa est quos sustinere debebat, velut filii sui amantissima mater, & similiter aliam dolorum partem, qui Patri debebantur, si is eorum capax fuisset: *Ecco ergo quomodo Pater, qui in prospera Christi eventibus ei congaudebat, in adversis illi non compatitur, quia tota hæc compassio solum pertinebat ad Matrem, ad quam spectabat supplere marorem, & tristitiã, que in æternum ejus Patrem cadere non poterat.* Uti refert *Joan. de Carthago. Tom 3 lib. 12. Homil. fol. 415. col. 2.* Adeoque libere dici potest, quod nulla unquam fuerit inventa mater, quæ tantum senserit ob filii dolores tormentum, quantum **MARIA**.

5. Idipsum majori cum evidentia ex Scripturæ locis eruere & arguere poterimus. Mulier illa, quæ ab Evangelista Chananaea appellatur, eum Filium Dei in patrandis miraculis summe admirabilem esse percepisset, eundem humiliter suppliciterque accessit rogans ut filiam suam, quæ die torquebatur a Dæmone, ab hoc gravi malo dignaretur liberare. *Miserere mei fili David, filia mea male à demone vexatur.* Optatem hoc loco scire utra duarum harum læmiorum à spiritu maligno cruciata fuerit, an scilicet mater, an verò filia? Si hæc, cur igitur Mater dicit, *Miserere mei?* Unde Chrysostomus ait: *Non dicit, Miserere filia mea, sed miserere mei.* *speiatrius dolorem:* Dicere debebat: *Miserere filia mea.* *Compassio in illud subjectum dirigi debet, in quo reperitur miseria.* Unde cum miseria filiam affecerit, potius videbatur petere debuisset ut *Christus pietatem, & potentiam suam filie impenderet, quam ut hanc ipsi exhiberet.* Satis

Q2

itidem

Matt. 15.

D. Chryf.

hom. 17. in

Matt. 1. 2.

itidem peregrina, & rigorosa mihi lex illa videtur, quam Deus Abrahamo promulgavit, quamque ab omnibus Iebraeis observari voluit, lex videlicet Circumcisionis, quam cum tanto rigore praecepit, ut gravissimam statuerit poenam eandem negligentibus aut transgredientibus. *Masculus cujus praeputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Id est (prouti exponit Rabbi Abraham Aben Ezara) *Deus occidet illum, qui non fuerit circumcissus.*

Gen. 17.
v. 14.

Abraham
Aben E-
zra apud
Akul. ib.

Verum enim vero quam culpam pauper infantulus in eo habet, quod non sit circumcissus? Puniantur parentes, qui divinam legem sunt transgressi. *Quomodo ergo parvulus ille pactum Domini irritum facit, qui adhuc nihil fecit, cum nondum habeat usum liberi arbitrii?* Pro majori claritate, ecce tibi casum praesentem, de quo loquimur, in Exodo realiter subsecutum, Deus enim Moysi ita fecit, quod filium suum Eliezer nondum circumcidisset, adeoque vehementer se contra illum indignatum fuisse ostendit, ut faceret textus dicat. *Volebat occidere eum.* Hic ergo quaeritur ad propositum, quoniam ille ad Ly-

Exod. 4.

Nicol
Lyran. ib.

Eum sic referendum, an ad Moysen Patrem, an vero ad Eliezer filium. Lyranus adducit opinionem aliquorum, qui *ly eum de Eliezer intelligendum esse volunt: Dicunt aliqui quod refertur ad Eliezer quem volebat occidere, eo quod erat circumcissus.* Deus, utique justus est, & tamen filius, qui culpam non habet, poena mulctatur, quis hoc capiat? quis intelligat? Praeter haec duo Scripturae loca, alium insuper non minoribus difficultatibus involutum non nihil ponderemus. Noe fructibus laborum suorum quos in vineam plantandam adhibuerat, siqui volens, si ve, quod sitis vehementia illum nimis torque- ret, hinc quod liquoris illius virtutem nondum expertus fuerat, plus a quo bibens, oculis paulatim dormitientibus, in profundum lapsus somnum, in terram procubuit: *Bibensque vinum inebriatus est.* Verum notate modum quo dormiens jacuit, *Nudatus, nulla veste circa inferiora corporis membra contextus: effectus nimirum is erat interius per calorem suum operantis vini, Filius ejus Cham visa nuditate paterna alios fratres suos, Sem, & Japhet advocavit, ut Pattis negligentiam, & nuditatem pariter viderent: Quod cum vidisset Cham Pater Chanaan, ve-*

Gen. 9. v.
12.

recensit scilicet Patris sui esse nudata, nuntioque duobus fratribus suis Interca Noe Pater a somno exprospicatus, eum temeritatem & nequi-

tiam Chamii filii sui, aliis eandem referentibus penetrasset, dextera sua eidem graviter comminatus est, & vultu ex indignatione exardescens eundem per Chanaan filii sui maledictionem castigare cepit dicens: *Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis.* Sed quoniam est haec iustitia (dicit fortasse nonnemo) punire innocentem, & illa sum relinquere, seu dimittere transgressorem quam, obsecro, culpam misit Chanaan commisit, qui propter Pattis sui errorem maledicere? Nunquid Propheta expressit dicit: *quod Filius non portabit iniquitatem Patris?* & tamen hic experitur poenitentia contrarium?

6. Chrysostomus, & Procopius hinc nostram difficultatem doctè resolvunt, dicentes quod Noe prudenter fecerit, dum filium Chanaan, & non Patrem Cham maledictioni subjecit, sciebat quod Cham majorem esset percepturus dolorem ex punitione intentata personae filii, quam si propriae personae intencata fuisset: *Gravius est Patribus videre filius supplicio affici, quam si ipse ex fuerint obnoxii, requiritur dolorum.* Et Procopius: *Cham punitus pro filio qui maledictioni expertus est auctore: pro major dolor cruciabat Patre, cum videret filium maledictione dirigi: gravius enim affligitur calumniate liberorum, quam si nobis aliqua miseria obiceretur.* Sic quoque certum est non fuisse culpam in Eliezer infantulo, quod is circumcissus non esset, utpote qui factus adhuc recedat, ac cunctis, nec pro ea re sollicitus esse poterat. Etiam Deus volebat occidere eum, id est, Filium & non Patrem, eo quod merite hujus erat & animam Moysis novebat infallibiliter esse investigandam. Idemque erat filium in conspectu patris occidere, imo longe plus erat, quam ipsi Patri violenta manu vitam eripere, eo quod dolorosius futurum esset vultus in corde suo, quam quod infligendum erat in Eliezer pectore: *Tantumdem erat filium in conspectu patris necari, ac ipsum horribili vulnere occidere: imo crudelius Moyses in filio necaretur, quam si ipse percussus fuisset.* Atque haec est ipsissima causa, quod Deus ad haec legem condendam iudicatus fuerit, scilicet: *Ornis anima, quae non circumcisa fuerit, exterminabitur a populo suo, ut Patris negligentia, ut valentius castigetur in persona filii, siquidem, ut inquit Lidorus Pelusota pariter accensus est supplicium, cum pueri casus datur.* Hinc

Hinc etiam mulier illa Chanaanæ, Domino se commendans, optime dicebat: *Miserere mihi Fili David. Et non filia*, quia majus erat tormentum, quod ipsa sentiebat, quam quod Dæmonis impietate patiebatur filia. Angores filie, angustie matris erant filiam suam supra modum excessivè diligentis: *Quia mater quæ videbat filium vexari, quodammodo plus ipsa patiente vexatur.* Etenim quod si hæc doctrina igitur consonat veritati, facile nobis imaginari possimus, quam vehementes, & intensi faciunt Matris matris dolores, cum enim ipsa supra quemvis patrem & matrem incomparabiliter ardentius Jesum Filium suum dilexerit, consequens est, quod tormenta ejus, omnia quæ in hoc mundo unquam probata fuere tormenta longè excelleret. *Idem in Virgine cogita, sed perfectiori modo: nam patiebatur filius, sed Mater viscera torquebantur.* Glosietur igitur nunc sanctus Hieronymus in sapienti illa muliere, quæ Paula dicebatur, quæ tanto erga filio suos afflictebatur amore, ut quoties aliquem illorum ex hac vita migasse perceperit, toties in extremas redacta videretur fuisse mortis angustias: *Suorum morte frangebatur fiborum, nam in fiborum dormitione semper periclitata est.* Ceteri inquam de hac gloriant sanctus Hieronymus, nam sancto Anselmo teste dolores quos ex compassione erga filium suum Beatissima Virgo sustinebat, adeo fuere vehementes, & acuti, in unico instanti vel momento, nisi Deus illam in vivis conservasset, absolute moti debuissent: *Per singula momenta dolor vitæ ejus extinguere sufficiens erat, nisi ex speciali miraculo divinus conservaretur.*

7. Sanctus Pater Augustinus ingeniosè se reflectit super Martyrio illo quod mulier illa genitosa, quæ septem filiorum Martyrum Machabæorum Mater erat, invictissimo animo sustinuit. Dicit enim magnus hic Doctor mulierem hanc septem martyrem extitisse: *Machabæorum mater fuit septies Martyr.* Scire enim desidero qua ratione fieri potuerit, ut hæc mulier septies Martyr fieret. Quod si enim vera est doctrina Doctoris Angelici, quod *mors sit de ratione martyrii.* Ipsa autem semel tantum, & non sepius mortua fuit, sequitur profectò, quod semel quoque facta sit Martyr. Pro intelligentia facilioti advertenda est lex quædam ab Ægyptiis olim firmiter observata, nimirum, quod si contingeret Patrem aliquem, sive ex iracundia, sive per casuale infortunium, sive ex quovis alio accidere, proprium suum occidere filium, huic

per justitiam alia pena non infligeretur, quam hæc duntaxat, nimirum ut tres dies continuos in conspectu cadaveris adlisteret; exillimabant enim Ægyptii, majus aliquod Patri supplicium inferri non posse, quam si cogatur filium suum coram oculis suis videre extinctum: *Patribus lo. Aubaqui filios occiderent, non erat pena mortis indicta, nus Tentose d'vibus diebus noctibusque continuis edictum, sic l. r. de ut circa defuncti corpus affligerent. Et continuo Africa sol. dolore affligerentur.* Mulier igitur hæc generosissima, occasione cujuslibet filii, quem crudelissimi carnificis manibus videbat adhibito immani ferro occidi, majorem passâ est dolorem in corde, quam singuli filii in corpore. Bene igitur sanctus Pater Augustinus dicit, quod mulier hæc septem filios mori videns: septies facta sit Martyr: *illa videndo in omnibus passâ est septies Martyrium.* Optima resolutio. Veruntamen hujus occasione nova difficultas menti meæ obicitur; nimirum num ipsa quoque mater in propria persona Martyrium sustinuerit, proprium suum sanguinem effundendo? Quid tibi videtur? Affirma, vel nega. Proculdubio. *Novissimè post filios mater consumpta est.* Quid igitur Augustinus illam septies martyrizatam esse dicit? In id oculos, oculos martyrizata fuit, septies respectu filiorum, & semel in persona propria. Minime, inquit sanctus Doctor, sed septies tantum passâ est, quia proprium martyrium non fuit martyrium, *salem comparative*, hoc est septiens illa martyria, quæ passâ est, quando trucidationis filiorum suorum fuit spectatrix, tam afflictiva & dolorosa fuerunt, ut proprium martyrium illis comparatum, nimis leve & suave esse videretur, quam ut mereretur verum dici martyrium. Verum enim vero quis unquam gloriosa Virgine gravius afflictus & dilaniatus fuit? Quis, vel quæ majores martyrii dolores sustinuit, quam Maria? Hæc nam que filium suum videbat in probrolo & ignominioso Crucis patibulo inter latrones infames suspensum, ex omnibus visceribus suis preciosum suum effundentem sanguinem, manus & pedes clavis transfixos, acutissimis spinis coronatum verticem, toto corpore inmanissimè flagellatum, illatum à turbis, ab Hebræis contemptum, blasphematum à latronibus, præ doloribus nimis exhaustum, morte correptum, ex nimia sitigonzantem, nec tamen quicquam illi adferre poterat auxilii, solatii vel præsidii; eequodnam martyrium putas hoc: sic posse trivulentius, immanius, atrocius? Merito igitur Noëmi vo-

cari reuult, sed marula Mara, vel etiam MARI-
RIA vocati, id est, amara, quia amaritudine val-
de replevit eam Omnipotens.

8. Verum quidem est, quod multi sibi per-
suadeant, Virginem non tanto fuisse dolore eb-
noxiam, quantum dicitur, siquidem quando ad
Crucis pedem subsistebat, dictum filium suum
mortuum contemplant, ipsa (ut sanctus Am-
brosius scribit) ne vel unicam lachrymam ex
compassione vel dolore, ex oculis suis stillasset
in terram, ac proinde praefatus Doctor dicit:
Stantem lego, stentem non lego. Lachryma dolo-
ris magni cor valde afficientis veri sunt effectus.
Lachryma causantur ex tristitia, inquit Doctor
Angelicus. Hieraclitus flebat considerans quod
nihil in homine non caducum, Bassianus Imperator
fletum continere non poterat, quando Getha
fratris sui vel videbat effigiem, vel ejus fieri au-
diebat memoriam, *Lachrymabatur quoties aut
mentio fieret, aut imaginem videret Getha fratris.*
Cato ingentem cadaverum extincorum exerci-
tus Caesareani numerum in terra prostratum cer-
uens *Tem perare lachrymas non potuit.* Pericles
Parolum filium suum mortuum videas *Eruptus
in eulatum, & magnam vim profudit lachryma-
rum.* Si tamen Virgo filium suum in oceano tor-
mentorum, & in probrosa Cruce extinctum vi-
deas, ne unicam quidem effudit lachrymam:
Stantem lego, stentem non lego. Quenam est haec
in virgineo pectore durities: an forte in pectore
cor gerebat lapideum? aut Tygridis crudelita-
tem in corde suo fovebat? vel forte idem non
flevit, quia ex mente Platonis, *lachrymas profun-
dere ob mortuum indecorum est?* Aut, quia, non
nemo dixit, *lachryma nihil remedii afferunt ma-
lis?* Pro hujusce difficultatis intelligentia, se-
quentem libebit auctoritate historiam: Cum
Cambyfes Samnitum Aegypti Regem in praelio
devictum in suum Persidis Regnum cum uni-
versa familia sua captivum adduxisset, ut hic su-
am expetiret immanam crudelitatem, & diri-
tus affligeretur, coram se, & in conspectum praeci-
puorum primatum totius Aegypti adduci jus-
sit, abjecta veste indutam, & vilibus servitiis in-
stat servis addictam Samnitum Regis captivi fili-
am: quam omnes Aegyptii videntes, praenimia
compassione a lachrymis se continere non va-
lebant: cum tamen Samnites Rex e contra to-
tam in filia representatam scenam non sine ad-
stantium ingenti admiratione sicis oculis spe-
ctaret; Cambyfes igitur, ut ejus animum ex ad-
versa fortuna obstupefactum, ad vivacem aliquem

animi sensum & commotionem permoveret,
Samnitis primogenitum in simili publico spe-
taculo comparere iussit, verum in specie ma-
cipii cujusdam amicum: Proinde igitur habens
ad nudam carnem habitum lazarum, siveque
mutuo partibus vix cohaerentem, catenam quo-
que satis ponderosam ex collo suspensam, nec
non & frantum in ore bruti instar turpiter fere-
bat, arque hoc schemate in ducis totam iussit
perambulare civitatem, & coram Patris sui io-
niumque captivorum Aegyptiorum conspectu
pertransire. Miserabilis hujus regii adolecentis
species Aegyptiorum animos denuo emolluit,
ut suas ob suam in Principem suum nativum pietatem
continere lachrymas minime possent:
Samnitis autem ex oculis ne unica quidem la-
chrymula manavit, quod tanto majori cum fere-
pote ab omnibus exceptum est, quanto idem ille
Rex Samnites postea quendam amicorum fau-
rum, qui una cum ipso in praelio contra hostem
dimicaverat, in humilem, miseramque mancipii
fortunam redactum videns, coercere se non po-
tuit, quin in amarissimum plaudium erumpere.
Unde Persarum Rex commotus, causam a sum-
nitate Rege poposcit, cui potius ob amicitiam
ob propriam & naturalis filii sui calamitates, &
miseriam, in tantam fuisse lachrymarum copiam
resolutus, qui proinde ad propositum no-
strum aptissime respondit: *Filii aspectu plaudere
non potuit, aut in lachrymas prorumpere, quia si
fieri mihi concessum esset, jam ex hoc jam nulla
levior fuisset, ut scribit Herodorus.* Nequaquam
dubitandum est, quin Beatissima Virgo
unigenitum filium suum in statu quodam in-
comparabiliter miserabili, & calamitosiori
viderit, quam fuerit status filiae, & filio Regis
Samnitum; quia videbat eum sanguine, &
flagellis vestitum & coniectum, inposita in
manu ejus sceptri loco arundine, & in capite
corona spinea pro diademate, ad instar stulti
alicujus delatum clavem in manibus, & pedibus
transfixum, in patibulo Crucis extensum,
intolerabili sibi afflictum, doloribus circumdatus,
hocque funesto objecto coram oculis suis pub-
licè exposito: *Strabat iuxta Crucem Mater
eius;* Verum oculis adeo sicis haec omnia
intuebatur, ut non vel minimam ex viso hoc
spectaculo effunderet lachrymam. *Stentem non
lego.* Ignis enim doloris, & amoris, adeo ve-
hemens erat, ut peccus ejus omnino exstiteret
& aridum reddideret: aut vero cerebrum
eius

D. Amb.
epist. 28. &
l. de insti.
Virgin. c. 7.
D. Th. 2. 2.
q. 82. ar. 4.
Lacert. l. 5.
cap. 1. Ma-
nus in A-
dag.

Plut. in
ejus vita
Idem in
Pericle.

Plat. de
Repub.
dial. 3. M.
Ant. Nat.
ra de im-
mortali.
simil. 1.

Herodot.
lib. 3.

Handwritten notes in red ink on the left page, including the word 'X' and some illegible characters.

ejus tanta lachrymarum copia opplebatur, ut ad
 una alterius prohibuerit e-
 gressum. *Flentem non lego.* Idque deate virgi-
 nis tormentis tam interioribus, quam exteriori-
 bus maximum addebat incrementum. Dolor
 enim mentis & corporis hoc sibi proprium ha-
 bet, quod per effusas lachrymarum aquas emol-
 liatur, mitescat, atque tolerabilior fiat, dolor
 autem reclusus, & in corde velut obturatus,
 qui nullum habet ad se dissipandum per lachry-
 mas exitum, aut respirandi locum, qualis Ma-
 riæ dolor erat, nimis atrox est, atque intole-
 rabilis redditur; ac proinde *Flentem non lego,*
 ut hac ratione major doloris atrocitas de-
 monstretur. *Suppressus dolor altius introrsus radica-
 vit, eo acerbior factus, quo non est exire per-
 missum.*

9. Mirum semper mihi visum est, quod Sacri
 Evangelistæ, qui alias adeo sunt accurati in
 recensendis iis, quæ circa Passionem Jesu Christi
 contigerunt, ut ne minimum quidem punctum,
 vel actio, quæ circa patientem Dominum, vel
 Matrem contigisset, inventiri possit, quam in fa-
 ctis suis Evangelistis non enarrasset; quod, in-
 quam hi nullam profus mentionem fecerint
 dolorum, quos sanctissima Salvatoris nostri
 Mater sustinuit. Solum etenim Joannes, (licet
 verbis brevissimis) dicit: *Stabat juxta Crucem
 Mater Jesu,* nullam profus referens ulteriorem
 compatientis Virginis circumstantiam, cur ob-
 lecto apud Evangelistam tanta est de te verbo-
 rum parcitas? Cur tres illorum compassionem
 Beatæ Virginis sub totali silentio pertransiunt,
 alter autem tribus duntaxat verbis aliud non di-
 cit, nisi *stabat juxta Crucem Mater Jesu?* Num
 sacros Evangelistas negligentia alicujus argue-
 mus? Absit: Neque enim ex hac parte culpandi
 sunt sacri Evangelistæ, quia potius hoc il-
 lorum silentium mysterium, & celesti instru-
 ctione plenissimum est. Pro cujus intelligen-
 tia in memoriam vobis revocate ingeniosam
 illam famosi Timantis picturam, qui Iphige-
 niæ Agamemnonis Regis filia sacrificium in
 tela quadam ad vivam depingere molitus, cum
 Patris præsentis angustiam cordis, & vultus
 mortuam depingendo assequi non posset, de
 arte sua veluti desperans faciem ejus velo con-
 ceclum constantium oculis objecit: *Patris estis
 vultum velavit, quem digni non poterat osten-
 dere,* inquit Plinius: Eodem modo sacri Evan-
 gelistæ videntes, quod calamitas sua ad repræsen-

tandam Virginem dolorosam, ejusque amarum
 compassionem insufficientes essent, nec verba
 noviter aut experimentas cordis mris angustias,
 & dolores idonea, totam hanc materiam silentii
 velo contexerunt: solusque Joannes unicam
 duntaxat lineam ducere incipens, cum materiæ
 difficultatem percepisset, solummodo dixit, *Sta-
 bat juxta Crucem Mater ejus.* Alterius autem
 profequi minime potuit: *Sacri Evangelistæ om-
 nem sermonem insufficientem esse ad ex. rimendos
 Virginis dolores in morte dilectissimi filii sui, silen-
 tii velamine illos cooperuerunt.*

18. Beatus Laurentius Justinianus cor Ma-
 riæ tempore Passionis Christi speculum quod-
 dam lucidissimum fuisse dicit: *Cor MARIÆ
 clarissimum Passionis speculum.* Porro speculum
 multas habet proprietates, speculior autem,
 prout ipsa nos docet experientia, omnia, quæ
 ipsi proponuntur objecta cum omnibus eorun-
 dem circumstantiis perfectissime refert. Atque
 ideo, quando Maria *stabat juxta Crucem,* sui-
 cordis speculo Christus & benefaretur Crucifixus,
 simul & semel in eo videbantur flagella, sanguis,
 spinæ clavi, vulnera, Crux, omnesque filii do-
 lores in in eo veluti epilogari erant. Audite id
 dicentem sanctum Hieronymum: *Quot lacerationes
 in corpore Christi, tot vulnera in corde Matris.
 Quot clavi perforantes, quot telus percutientes, tot
 sagitta per oculum intrantes, & totum cor, & a-
 nimam Virginis vulnerantes.* Verè etenim o-
 mnia Christi tormenta dolorosam quædam
 fulminis sagittas in corde Matris fuisse, se-
 quens aperte manifestabit historia: Refert en-
 nim Pharnacius virum quendam, qui Polycar-
 pus dicebatur, ob certum quoddam delictum
 carceri fuisse mancipatum, qui tamethi deli-
 cti illius verè reus esset, animo tamen intre-
 pido omnia sustinuit torturæ tormenta, nec
 tamen ad deponendam veritatem capi ulla ra-
 tione potuit. Quid hic faceret iudex ut veri-
 tatem eliceret? Audite inventionem admira-
 bilem. Iudex filium quoque rei capi, & in
 conspectu Patris in equuleo etiam dire torque-
 ri præcepit, quo viso reus mox alta voce *se er-
 rasso* exclamavit, seque delictum verè patrisse
 ultro confiteri cepit. Iudex igitur eum in-
 terrogavit: Quæ ratione fieri potuerit, quod
 qui supplicia dura in proprio corpore constan-
 ter sustinuerat, eadem in persona filii tolerare
 aut spectare non potuerit, aut cur in semetipso
 plus senserit torturas filii quam proprias? Cui
 ipse respondit: Cur me torquentes, cor patris
 me

*Joan. de
 Carth. t.
 3. lib. 12.
 ho. 6. f. 437*

*Laur. Iust.
 l. de tri-
 umph.
 agum
 Christi
 cap. 12.*

D. Hier.

*Pharnaci-
 us.*

*117
 carth*

mei torquebas, dum autem filio meo inferres supplicia, me potius, quam ipsum cruciabas; filiorum namque aduersa, & animam transigentia. Id quod Phalaris quoque Tyrannus demonstravit, Leontium Teucidis filium ad crucis supplicium condemnando; interrogatus enim, cur non simul cum filio Patrem quoque ejus eodem affectisset supplicio, utpote qui eisdem fuisset delicti consort, & complex? respondit: *Vterque crucis supplicium subiit, Filius corpore, Pater in corde.* Cum igitur cor Virginis lympidissimum fuerit passionis Christi speculum, sequitur evidentur, quod, cum stabat iuxta Crucem, omnes Passionum Christi acerbitate in eo fuerint representata. Quis enim torquebat filium, matrem cruciabat: Qui clavis transigebat Christum, Mariam affligebat, nam dolor filiorum vulnus est parentum, unde Maria sustinuit inuis, quod filius tulit foris. Et sicut Omnia flumina intrant in mare, ita omnes Christi dolores, & amaritudines in corde reuebatur Maria.

11. Tandem discipulum hunc per illam actionem, quæ veluti quoddam *Non plus ultra* Hebrææ impietatis exitus, terminare decrevi. Sanctus Bonaventura propositionem quandam refert, quæ superficialiter considerata non minorem in se continet repugnantiam, quam difficultatem; nam de Mariæ doloribus cum tormentis Christi comparatis loquens dicit, *Maria majorem dolorem habuit, quam Saluator, qui tot sustinuit.* Profecto quisquis hunc loquendi modum considerat, illum sacræ Theologiae terminos multum excedere fateri debet, cum S. Th. expressè doceat, quod multas ob causas, dolor Passionis Christi fuerit major omnibus doloribus, imò dicit, quod fuerit maximus. Superlativo autem superior gradus minimè datus. Quomodo igitur verum esse poterit Mariæ majorem dolorem fuisse, quam sit Christi dolor: *Majorem dolorem habuit quam Saluator?* dicere fortasè poterimus S. Bonaventuram intelligendum esse de dolore, quantum ad durationem, quia passa est à feria quarta usque ad Sabbathum, vel majorem fuisse extensivè, & quoad effectus: *Quia dolorem suum manifestabat singulis cordis abundantia lacrymarum, & vocis clamore.* Aut cum Aristotele responderi posset, quod Christus cruciatus fuerit in corpore, Maria autem per apprehensionem in anima, ideoque ejus dolorem illo longè majorem fuisse, quia *Dolor in animum agens longè superat illum, quo*

corpus afficitur. Denique idem Philosophus docet quod potentia nobiliores, & nobiliorum objectorum tuorum apprehensione. Nobilior potentia sunt magis apprehensiva objectorum, quia oculus nobilior, & delicatior est manus, consequenter etiam magis est sensitivus, & percussio, quæ æqualiter percutitur oculus, & manus, plus in oculo, quam in manu dolet. Dolores Christi corporis laisiones erant; Mariæ autem dolores cor & animam ejus afficiebant, vos igitur nunc consequentiam inferre, cum sanctis Bonaventura, & Bernardo concludendo, quod *Maria majorem dolorem habuit, quam Saluator.*

12. Verum enim verè licet non sint contemnendi, atamea clarescunt edicam quando hæc propositio verificetur: Nimirum in illa crudeli, & immanitate, quæ post mortem Christi lancea latus ejus aperuit. Nam verè (uti paucò ante dixi) hæc edicam fuit quoddam *Non plus ultra* Pharisæicæ impietatis. *Vnus militum lancea latus ejus aperuit.* continuo exiit sanguis & aqua. Dicitur fides, quem nam lancea illa terigit? quis illa vulneratus fuit? quis sensit dolorem? Non Christus, quia hic jam erat mortuus: *Cum vulneratus non jam mortuum;* Sed Maria per lanceam illam corde & anima sua vulnerata remansit. Propterea evidenti probatione observata est doctrina illa, quam Mechaphysici tradunt, dum ajunt: *Predicata, quæ conveniunt subjectis ex parte forme, sunt magis propria, quam ea, quæ conveniunt ex parte materie.* Sic verbi gratia homini ratione materiam convenit prædicatum hoc esse corporeum, ratione formæ autem, quod sit rationalis. Neque dubium est quin prædicatum rationalitatis homini magis sit proprium, quam corporeitatis, quia hoc ad multos pertinet, illud vero soli homini. *Vultus per Lanceam inflicum* jam prædicatum ex parte materie, sive corporis, & non ex parte formæ, eò quod jam mortuus fuerit Christus, quando vulnus illud inflicum fuit. *Inclinato capite emisit spiritum:* respectus autem ad Mariam, fuit prædicatum ex parte formæ, quia viva erat, atque in anima illum recipiebat. Eia Dicitur hoc sensu supradictam propositionem intelligere possumus: *Maria majorem dolorem habuit, quam Saluator.* Unde Bernardus ait: *Postquam prope emisit spiritum tuus ille Iesus discipulus plane non accipiebat animam crudelis Lancea, quæ ipsius nocere non poterat, cui nocere non posset aperuit Latus sed tuam utique animam pertranstulit.*

Vbertin. de
Casal. ex
R. d. d. d.
stis p. 10.
ser. 1. de
comp. B. V.
fol. 32. B.
col. 1.

D. Bona. a.
pud Io.
Ant. Ve.
lasquez in
P. 100. l. 3.
annot. 19.

D. Th. 3. p.
q. 46.
art. 6.

Arist. 2.
Ethic.

X

mirum anima iam tibi non erat, sed tua plane inde negabat avelli. Tuam ergo pertransivisti animam vis doloris. Et Ludolphus Carthusianus subiungit: Licet istud vni nris Lateris non senserit Christus quia mortuus: Beata tamen Virgo mater eius bene sensit; cuius felicissimam animam crudelis illa lancea tunc confixit. Non igitur vocetur Noemi, id est, pulchra, quia majori cum proprietate ipsi convenit nomen Maræ, & Maria, quia in tempore Passionis mare quoddam fuit amaritudinæ plenum.

Agedum igitur, ô Auditores, & fideles, ac Mariæ devotæ animæ, velut montem Calvariæ nos recipiamus, appropinquemus Cruci, & ad compatiendum filii matrisque doloribus moveamur. Considerantes quod hoc totum ob culpas nostras, & ex amore, quo afflictissimus Iesus ejusque mater maximam, omnique solati expers mater Maria nos prosequuntur, procedat. Unica iustitiam ab uniuscujusque nostrum corde procedens, atque ab oculis nostris dimanans lachrymula sufficiens erit ad temperandam tormentorum utriusque atrocitatem: aut verò corda nostra compungendo ad pedem Crucis contritionis actum eliciamus derelictando peccata commissa, sicutumque illa deinceps nunquam repetendi propositum faciendos; hoc enim ad totamque acerbos dolores leniendos mirè deserviet.

PARS SECUNDA.

1) COR MARIÆ in tantarum amaritudinum procelloso mari velut rupes quædam à tota veritatum procellosis undis collisa, semper stetit, nunquam tamen everta, adeo ut gloriosè sancteque gloriari poterit dicendo: Nec fluctus nec frangar, Maria firma stabilis, & constans semper peimansit. Unde natum est emblema, in quo Turris quædam pingebatur lumen intus inclusum habens, quod neque per pluvias, neque per ventos quantumcumque impetuosos, extingui poterat, cum hæc subnexa epigraphæ: undique frustra, id est, Nec per pluvias, nec per ventos. Per quod significatur Virginem in fide, & amore adeo fuisse intrepidam, ut nec sanguinis copiosæ pluriæ, nec persecutionum, aut perfidiæ pharisæicæ venti illam unquam poterint extinguere. Undique frustra. Nec abs resururum esse crederem, si hæcce subnecteretur inscriptio: Non extinguetur in nocte, id est, in rem potè noctis, quando Tenebra factæ sunt super Pasletti Sancti. rale,

universam terram. Non enim extinguitur spiritus Mariæ, sed vivax semper conservatur; interque tot dolores virginea illa anima, nec cedit, nec cadit, quod tanto magis admittor, ex quo Sanctus Bernardus de lenis dicat dolores ejus tales, tantosque fuisse, ut si in omnes creaturas passibiles distribuerentur, quævis illius particula adeo unicuique gravis futura esset, & insupportabilis, ut quælibet inde emortitura esset: Tunc fuit dolor Virginis in Passione Christi, quod si in omnes creaturas quæ pati possunt, dividerentur, omnes subitè interirent. Et tamen cor illius ab omnibus simul concussum, stabile atque immortum conservabatur, & vivebat. O constantia impugnabilis!

14. Inter alias, quæ nomini Mariæ in Hebræa lingua expressæ adhibentur interpretationes una est, quam refert Philo, secundum quam Maria idem est, ac stella maris; quam etiam ad ducunt Beda, & S. Bonaventura. Imò ipsamet Ecclesia ipsam titulo stellæ maris adorat, dum canit: Ave maris stella, & alibi Stella maris succurre cadenti. Poterit opinione mea adeo periculum videtur quod stella caelestis suam à mari denominationem accipiat, ac si stella maris sum sortiretur à cælo prædicatum; Quodnam stellis, quæ cæli ornamentum sunt, cum mari commune intercedit? Fortasse est stella illius maris, quod ex altera Insula Corlandiæ parte reperitur, quod redditur in navigabile, prout frequenti experientia comprobatum est ab Araldo Normannorum Principe? vel forte si stella maris turbi, in quo, ut Plinius scribit, non solum herba nascuntur & fructus, haud secus, ac in terra, verum etiam densa conspiciuntur diversarum arborum, abietum, videlicet, quercuum, laurorum, & olivarum sylvæ, unde ab expertissimis quoque oceanum sulcantibus navarchis usurpari minime potest. Aut maris Frisicæ, quod suos nonnunquam limites egrediens terram inundat, prout factum est Anno 1218. Quo supra centena hominum millia ab aquis fuere submersa? S. Bonaventura cum Davide per mare istud hunc mundum intelligit: Hoc mare magnum & spatiosum. Quisquis autem hoc mare navigans à procellis conquallatur, & ne in profundum usque inferni naufragetur perichatur, stellam Mariam respiciat, quippe quæ illum ad salutis portum cum securitate conduceret: Maria gerit officium stellæ Maris, quæ navigantes per mare mundi in navi innocentie, vel penitentiaë dirigit ad littus caelestis patriæ. Et quidem tamen-

D. Bern. Senens. ser. 61. art. 3. c. 1.
Philo de M. A. R. E nomine Beda in c. 1 Luc. & D. Bonav. in spec. B. M. V. D. Th. Opus. 3
Simon. Majolus col. 10. fol. 139 Plin. l. 13. c. 25.
Faminan. Strada l. 7. fol. 350. Ps. 103. v. 25.
D. Bona. in spec. B. M. V.

tametsi expositionem istam spernere nolim, atmen à veritatis tramite me procul abiturum minime existimo, si per mare istud, cuius Maria stella dicitur, mare rubrum intellexero passionis Christi, mare sanguine purpuratum, in quo non Pharaonis, sed eulparum nostrarum exercitus submerguntur. Unde S. S. P. Augustino interroganti: *Quid est mare rubrum?* Respondeo quod *Passio Christi sit mare rubrum sanguine Domini conseratum.* Hujus amari, & purpurei matris Virgo Mater stella dicitur. Sed dices forsitan potius Lunam, quam stellam vocari debere, siquidem instar mari prædominatur. Respondeo, nequaquam; nam in hoc passionis mari ipsa se nequaquam Lunam exhibuit, quæ mutabilitatem & inconstantiam invenit, sed veram stellam, quæ dicitur à studio, quod stare stella videtur, ac proinde S. Joannes Evangelista dicit, quod *Stabat juxta Crucem, stabilis nimirum, immobilis & constans, ad modum stellæ.* Unde alius quidam dicit. *Beatam Virginem apud stellam nominari ex naturalibus stellæ proprietatibus, hæc difficile erit comprehendere. Si stella à stando dicitur propter ejus stabilitatem, & immobilitatem stella fuit certè Maria, cujus tanta noscitur in bono stabilitas & firmitas.* Et S. Ambrosius, *Stabat ante Crucem Mater, & fugientibus viris stabat intrepida Stabat, inquit Anselmus, Maria in fide Jesu constantissima, & patientissima, nam discipulis fugientibus, cunctisque viris recedentibus, in gloriam totius famine sexus, inter tot pressuras filii sui constanter ipsa sola stabat. Non se laniabat in tanta amaritudine, nam male dicebat, non murmurabat: nec vindictam hostium à Deo petebat, sed stabat patientissima doloribus immersa.*

D. Aug. in Ps. 80. fol. 195. col. 4. M.

Ambr. Calep. V. Stella. 10. Carib. t. 1. h. 1. hom. 7. fo. 166. col. 2.

D. Ambr. de Infit. Virg. D. Anselmus de Comp. Virg.

Joan. 19. v. 26.

11. Dicite mihi sodes, o charissimi Auditores, quænam tempore passionis Mariam Virginem allocavit? Respondebitis utique id Joannem fecisse: id enim facit textus expressè insinuat, duas dicit: *Cum vidisset ergo Jesus Matrem, & Discipulum stantem, quem diligebat Jesus, &c.* Sed observandus est modus posituræ ejus: *Stantem*; Stabat enim veluti stella, firma & constans; non tantum corpore, sed etià corde & animo. Unde totius attonitus causam scire optarem, cur Sanctus Joannes adeo à semetipso videatur in hoc Calvarie monte diversus? Mecum enim, O Auditores, in Gethsemani hortum concedite, ubi etiam simul cum Jesu erant Petrus, Jacobus & Joannes. Videbitis autem quod turbis nocturno tempore ad capiendum Salvatorem hor-

tum illum ingredientibus & veluti lupis in ipsum tanquam innocentem oviculam, crudelis manus suas immittentibus Petrus quidem initio ob excessivam facinoris indignitatem stomachatus aliquod dederit generosi animi specimen, nam exemit gladium suum, & pericussit servum principis sacerdotum. Postea vero omnes metuculohi facti sunt, & pusillanimes, & velot timidi lepores peititrefacti in fugam fuerint convertiti. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Optarem equidem scire, an Joannes quoque unicus fuerit ex discipulis illis, præ nimio metu in fugam adactis? Respondendum quidem mentio esset negativè, siquidem hic tanto cum fervore Magistrum suum amaverit, & ab eodem quoque incessanter, valde impensè delectus fuerit, de quo proinde fuga hæc turpis peccatum non poterit, cum amor virtus sit unitiva, per quam proinde Joannes à Christo dilectiois nequaquam debuisset. Veruntamen, cum sacretextus expresse dicat: *Relicto eo omnes fugerunt*, hoc numero, Omnes Joannes quoque caritas connumeratus. Et Sanctus Marcus dicit: *Abiit Joannes, lesens autem quidam sequebatur illum, nudus in synagoga super nudo, & tenebant eum in vestigia synagoga nudus profugit ab eis. Ubi tamen illud nudus adolelescens fuerit non nominetur, et tamen ex multis conjecturis Joannem fuisse cognoscere possumus, id quod multi quoque Patres confirmant videlicet Beda, Chrysostomus, Ambrosius, Gregorius, & alii. Hæc de Joanne dicitur qui territus fuit. Quantum igitur tenuerit ipsum vacium in monte Calvarie exhibet ad eum qui in hortu Gethsemani fuerat: Quando Christus stans capiebatur, fugit, quando autem Crucifixus est, firmet & constanter stetit: *Vidit Iesus etiam discipulum stantem.* In hortu timidus, & pusillanimus, in Calvario monte autem constans, & intrepidus permansit. Cum tamen e contra in monte Calvarie fugere potius debuisset, utpote in loco reis tuecigendis, aliisque supplicis afficiendis destinato, ac proinde horrore pleurissimo, in quo carnosities immanitatem suæ pericæpè exercebant; Et tamen è Calvario monte nequaquam fugit, sed ad pedes Crucis intrepidus stetit. Idque quia Mariam, quæ stabat juxta Crucem, firmam, atque constantem vidit. Unde colligitur constantiam Virginis adeo esse constantem & heroicam, ut Joannes illi tanquam firmitatis, & intrepidæ constantiæ exemplari usus fuerit. *Stabat juxta Crucem Christi, hæc est, Joannes, absque ullo pavore, simul matrem diligens.**

in horto, cur non se per Crucem? Quia scilicet videbat ibi Mariam plusquam humana quadam feruore, ac constantia ibi adstantem, & tanto exemplo roboratus, pariter & ipse flet abique iudicium & ministrorum eorum timore.

16. Quanam igitur constantia cum constantia Mariana comparari poterit, quam illa in tot, tamque fuocentibus casibus Filii sui generosissime exhibuit? Scio equidem quod Praxarpe videns filium suum à Cambyse sagitta transhigi & occidi, nequaquam turbatus fuerit, quin potius Cambysen laudaret. *Ve peritum artus sagittaria.*

Antigonus quoque Rex mortuo Alcione filio suo non doluit, sed se, eo quod opinione sua diutius vixisset, valde mirari dixit: *Constanter tuhi, ut diceret illum serius aliquando, quam putasset, occubuisse.* Marcus Antonius aded fuit animo intrepidus, ut à nullis unquam sinistris fortunæ eventibus vinci, aut superari potuerit: *Tanta fuit animi constantia, ut nullo unquam affectu, nullis rerum fortibus vultum immutauerit.* Postquam Paulo Emilio quatuor diebus antequam ob acquisitam Romanorum Republicæ Macedoniam triumpharet, mortuus esset filius, & aliustribus diebus post habitum triumphum morte quoque sublatus fuisset, nequequam inde visus est conturbari, sed iacturam illam æquo animo tulit. Cùm Horatio Pulvillo filium suum occisum esse nuntiaretur, aliud nuntius responsum non retulit, quàm hoc, si mortuus est sepeliatur, vos cadaver, ubi vultis, efferte. Xenophon certior factus primogenitum suum in prælio fortiter, & generosè dimicando occubuisse: gratias caelestibus retulit, simulque protestatus se majorem in corde suo sentire de generositate sua lætitiâ, quàm ex morte ejus turbationem: *Numina testatus, se majorem ex filii virtute lætitiâ, quàm ex morte mæorem sentire.* Anaxagoras filii sui mortem annuntianti respondit: jam dudum notum fuisse, eum esse mortalem, & mortis legibus obnoxium: *Nihil novum memoras: sciebam enim illum esse mortalem.* Sed quid Christi, fili de faminis dicemus, quæ molliores, & magis commissa sunt quàm viri? Rutilia, quæ coram filium suum tanto amoris affectu prosequatur, ut ne quidem illum in exilium abactum deserere potuerit, audita ejusdem filii morte, ne ul-

lum quidem suspitium edidit, aut vel unicam lacrymulam effudit: *Lacrymas nemo vidit.* Symphorosa Getuli conjux, septem filios pro Christi fide trucidari videns, patientissimè tulit, quin etiam ad martyrium animavit. Denique de Sophia referunt historiae, quo tres filios, quos sicut oculoium suorum pupillas diligebat, sub Hadriani tyannidè in conspectu suo occidi videns, læto vultu mortem illorum facit intuita: *Et eos jugulare vidit cum gaudio.* Negati profectò nequit hos incredibilem exhibuisse intrepidi animi constantiam, veruntamen nullus illorum aut illarum cum Maria comparandus venit. Constantia enim, quam Virgo in Filii sui passione ostendit, ejuslibet alterius creaturæ constantiam tantum excedit, quantum Sol quamlibet stellam, vel universum in magnitudine quemvis atomum excedere noscitur. Unde Cassius scripsit: *Stabat gratulabunda Maria, quod Filium tam gloriosè certantem, hostesque omnes brevi victurum intelligeret. Stabat sua virtutis, atque constantie, quæ rebus adversis probanda erat, memorandum exemplum posteris præbitura: quandoquidem nec tribulatio, nec angustia, nec periculum, nec persecutio, nec gladius, nec mors, nec vita, neque alia creatura illam separare posset à charitate Christi, cui mente penitus cohererebat.* Quæ nobis quoque in sufferendis generoso forti, & intrepido animo omnibus hujus mundi miseriis & adversitatibus, constantiæ præclarum exemplum esse poterit. Hanc seculi loco usurpa, & ob oculos pone, utaris illa veluti pharmaco quodam lenitivo ad temperandas omnes tuas afflictiones, tuarumque ærumnarum amaritudines indulcorandas, certo tibi persuadendo, quòd maxima afflictionum tuarum, solum stilla quædam sit, si comparetur cum afflictionibus, & doloribus Virginis. Hæc enim ratione ex passionibus Virginis indicibilem recipies consolationem. Quam tibi concedat omnipotens Deus. Qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Petr. Cassi.
lib. 4. de
Deipara.

111
ca. 6